

В. В. Татарчук

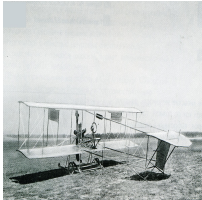
Карпека Олександр Данилович

КАРПЕКА Олександр Данилович (14(26). 03. 1894, маєток Ловра pobl. с. Янівка Глухів. пов. Черніг. губ., нині с. Первомайське Глухів. р-ну Сум. обл. – 13. 12. 1918, Київ) – авіаконструктор, військовий льотчик. Учасник 1-ї світової війни. На поч. 1900-х рр. разом із родиною переїхав до Києва. 1908 вступив до авіац. гуртка при Київ. політех. інституті, 1909 його літаюча модель аероплана відзначена сріб. кубком на міських змаганнях. 1909–11 збудував 10 моделей літаків. Від квітня 1910 – дійс. чл. Київ. товариства повітроплавання (КТП), у січні 1911 – переможець змагань літаючих моделей на Першій повітроплав. виставці КТП. Працював у комісії з організації відділу повітроплавання на Всерос. пром. виставці (Київ, 1913). У 1911–13 в Києві збудував 4 літаки, які мали нові оригін. елементи порівняно з ін. київ. авіаконструкторами, хоча й копіювали літаки конструкції *І. Сікорського*. Їх випробовували відомі льотчики П. Нестеров, С. Громов та ін. На біплані «Карпека-1» (весна–літо 1911) уперше застосовано штурвальне упр. елеронами та кермом висоти. Пізніше був модерніз. у біплани «Карпека-1 біс» та «Карпека-2». У 1913 збудував двоміс. біплан «Карпека-3», на якому літали багато киян-аматорів авіації. 1912 на Сирец. скаковому полі в Києві відкрито Першу Київ. авіац. майстерню К., де будували одночасно кілька літаків різних конструкцій. Загалом літаки К. за своєю конструкцією та виконанням були досконалыми, але їх почали будувати пізніше, ніж подібні літаки *І. Сікорського*, і тому вони не посіли належ. місця у вітчизн. літакобудуванні. Після закінчення Київ. приват. гімназії В. Науменка (1912), навч. на фіз.-мат. факультеті Університету св. Володимира у Києві та у С.-Петербур. політех. інституті (1913–14; залишив у зв'язку з поч. 1-ї світової війни), Київ. піхот. військ. училищі (1915). У грудні 1915–липні 1916 навч. у Гатчин. військ. авіац. школі pobl. Петрограда (нині С.-Петербург), потім відрядж. до Окремого авіазагону мор. фортеці у м. Ревель (нині Таллінн), від липня 1917 – військ. льотчик 4-го авіазагону винищувачів на

Румун. фронті. Під час служби на апаратах різних систем («Ньюпор», «Кодрон», «Моран Парасоль») налітав 122 год. Наприкінці 1917 закін. Качин. військ. авіац. школу побл. Севастополя. 1918 повернувся до Києва для завершення вищої освіти. Помер від тифу.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Карацуба С. І. Олександр Данилович Карпека (з історії Київської школи авіації) // Нариси з історії природознавства і техніки. 1970. Вип. 12;
2. Шавров В. Б. История конструкций самолетов в СССР до 1938 г. 3-е изд. Москва, 1985;
3. Савин В. С. Авиация в Украине: Очерки истории. Х., 1995;
4. Моисеев В. А. Контакт, Ваше сиятельство!: Очерки. К., 2000.

Бібліографічний опис:

Карпека Олександр Данилович / В. В. Татарчук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-9988>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).